

RENAȘTEREA

ORGAN NAȚIONAL-BISERICESC SĂPTĂMÂNAL

Abonamentul anual: 400 Lei.

Director: Dr. I. MATEIU

Redacția: Calea Victoriei 113.

Cenzurat: Maior Negulescu.

Biblioteca Universității Regale Ferdinand I
din CLUJ.
Nr. 465 1934
EXEMPLAR LEGAL

1934

Un an nou se deschide în perspectiva vieții noastre omenești, cu toate tainele și speranțele lui. O veche tradiție ziaristică îi consacră articole de închinare, brodând pe ecranul lui învăluit în ceață, atâtea din visurile și proiectele, ce frământă fără odihnă imensul laborator al existenței noastre cosmice.

Fiecare suflet trăiește acum o clipă de concentrare interioară, în care evocările trecutului se împletesc cu iluziile viitorului, suferințele îndurate cu bucuriile în așteptare, scoborând în conștiința agitată valul gândurilor grele și al înfrigurărilor pline de îndoieli. Toți căutam înfrigurat răspunsuri liniștitoare și soluțiuni înțelepte, cari să ne redea seninătatea cugetării și siguranța vieții normale. Este psihologia particulară a fiecărui început de an, care ne prinde și ne stăpânește cu toate arcanele ei, fără putință de împotrivire. În eterna alergare a vremii, el punctează un popas forțat, pe care mintea supusă îl acceptă, prefăcându-l într'un prilej de reculegere integrală, cu reviriri melancolice în urma noastră și cu proiecțiuni luminoase în zarea ce ne așteaptă. Sun-

tem obicinuți, în urma unor sugestiuni venite din vremuri bune, să susținem acest examen anual într'o atmosferă de veselie exuberantă, uneori chiar comandată, tocmai spre a preveni superstiții desagrabile și a trezi certitudinea fericirilor de mâine.

Astăzi, din nenorocire, ambianța socială este profund schimbată. Ceasul marilor rezumări sufletești a căpătat o gravitate excepțională, prin moartea tragică a celui ce a fost *Ion G. Duca*, aruncând asupra Țării întregi jale și îngrijorare fără margini.

Această dramă cumplită, cu rezonanța ei zguduitoare, mută sbuciumul nostru de Anul nou de pe planul personal, pe cel național. Ce mai contează micile noastre dorinți, idealurile noastre trecătoare, cu egoismul lor, poate legitim dar așa de limitat, față de soarta primejduită a *Patriei*?

Căci, atâtea împrejurări interne și externe au concurat să dea proporții direct uluitoare crimei odioase, ce ne cutremură și ne îngrozește. În panica morală ce ne-a cuprins, în simțământul desnădejdiei ce ne apasă, căutam tulburați punctul de rezim, spre a ne opri din prăvă-

lire. În fulgerarea durerilor colective, patimile se sting și instinctul de conservare reacționează din plin. În opinia publică se resimte marea deșteptare. Nu ne îndoim, că ea va lua forme tot mai puternice, deslănțuind pretutindeni flacăra sfântă a patriotismului, și strângându-ne pe toți, într'o deplină solidaritate, pentru salvarea Statului național întregit.

Dar călăuziți de vechile adevăruri ale existenței noastre naționale, așa cum ele se desprind instructive din paginile istoriei, înțelegem să subliniem cu hotărâre, nemăsurata putere a *creдинii religioase* în această mare acțiune de revenire la datoriile supreme către Țara inimilor românești.

Câte din durerile, rătăcirile și experiențele triste ale anilor trăiți după *Unire* ar fi fost străine de viața noastră, dacă ne inspiram mai mult din doctrina *idealismului creștin*, decât din impulsurile înșelătoare ale unui *materialism* vulgar și ucigător de avânturi.

Virtuțile, cari fac tăria sufletelor și a națiunilor, se formează în aierul simplității și al privațiunilor, al iubirii și al sacrificiilor generoase, animate de suflul divin al *eternității*, de unde venim și unde ne vom întoarce pentru totdeauna. Este

„Dumnezeu este adăpostul și sprijinul nostru, care nu lipsește niciodată în nevoi. De aceea nu ne temem, chiar dacă s'ar zgudui pământul și s'ar clătina munții în inima mărilor.“

Psalmi, 46.

marele mister al vieții, cu semnificația lui înaltă, și totuși atât de puțin înțeleasă între oameni. Căci suntem străini de *Hristos*.

Biserica noastră îl propovăduiește de veacuri. Avem atâtea mărturii, că prin el neamul nostru a înfrânt suferințele și a sărbătorit biruințele, ce i-au fost hărăzite. Iată, de ce și astăzi, mai mult decât oricând, aceleași *minuni* sunt posibile. Școala, familia și societatea să revină la *Hristos*, încălzindu-se de lumina lui și activând sub îndemnul cuceritor al jertfei sale mântuitoare.

Jalea amară prin care trece astăzi Țara, demonstrează cu o impresionantă elocvență rolul covârșitor al Bisericii în destinele neamului românesc. Suntem siguri, că ea se va arăta vrednică de înălțimea lui în aceste zile de cumpănă, contribuind împreună cu celelalte forțe organizate ale națiunii, la reșezarea vieții statului în alvia siguranței și a liniștei creiatoare.

I. Mateiu

Încredințează-ți lucrările în mâna Domnului, și-ți vor izbuti planurile.

Proverbe, XVI, 3.

FOILETON

Mici studii istorice.

Cevă despre Maramureș și Muncaciu.

VI.

Efectele culturale ale greco-catolicismului nord-vestic.

Istoriceste, amănunțit, efectele culturale-istorice ale greco-catolicismului și catolicismului din acele părți n'au fost cercetate de nimeni. Drept este că așa rușini nu se cercetează bucuroși; ele miroasă prost, iar cei direct atinși de astfel de constatări istorice tac; tac despre istoria lor.

Dacă un scriitor oarecare, vre-un tinăr cu tragere de inimă pentru nație, ar culege numai ce-a publicat — în câteva decenii — „Gazeta“ din Brașov, ar compune un tablou trist, dar foarte elocvent. Eu, aici, pentru scopurile mele, voiu retipări numai 2—3 glasuri târzii despre sălbătăcia în care cato-

licismul și greco-catolicismul de pe acolo au aruncat pe Români.

1. Un bărbat de carte, preot și profesor în Satu-mare, Român zelos, Petru Bran, scria odată:

„Noi n'avem școale sătești — de industriale nici vorbă nu facem — nici până astăzi“. Sunt rândueli guberniale, ordine episcopoești, directori de școale episcopoești, sunt „multe moașe“, școale nu sunt. „Căci unde sunt școalele noastre — luând afară câteva — care să merite numele acesta sfânt?“ Sunt bordee, sunt bucheri (nu dascăli), școlarilor, răspunzând rău, le plângi de milă... Leac este acesta: Școalele să se clădească într'adins; iar dascălii lor să fie scoși dintr'o preparandie episcopală și să fie plătiți bine; inspectori să nu fie „ex offo“ protopopii, ci preot cult, harnic (ceea ce protopopul nu este totdeauna)“. Apoi: „Cărți școlare să se tipărească de ajuns, dar nu numai abecedare, și după aceste încă să fim siliți a aștepta cu ani întregi,

până vom călători prin capitale —, ci tot felul de cărți școlare, precum: catechism, istorie biblică, aritmetică, geografie, ortografie, gramatică, filosofie ș. a.“. Pentru toate școalele să se scrie și prescrie o normă și „preste toate acestea să se caute fiul cel rătăcit: *responsabilitatea*“, căci fără aceasta „îmblătim prin aria goală“.

Petru Bran, preotul greco-catolic, are evident, un ton anticlerical, deci *antigreco-catolic*.*)

2. Tot pe-atunci (1855, 28 Sept., pag. 219/220, tot dela Satu-mare, se publicau în *Foiaia pentru minte* (Brașov) rânduri aspre, dar și de apel la o generație mai tânără. Anume:

Un V. P., de pe la Satu-mare, scriind despre „misiunea junimei, în special a celei române“, mărturisește că *regenerarea dela junime* o așteaptă Români. La aceștia

*) Acestui Petru Bran chiar poporeni *săi* (din Satu-mare) i-au bombardat casa cu bolovani, pentru că a predicat românește în biserica sa greco-catolică! Nu-i de-a ne mira că a 'nebunit.

† Moartea și funerariile lui ION G. DUCA

Durerea, ce a lovit Țara prin moartea fulgerătoare a celui ce eră șeful Guvernului, stăruie tulburătoare în sufletele noastre. Încercăm să ne reculegem, spre a examina cu oarecare liniște toată întinderea acestei drame zguduitoare, dar resimțim în fiecare clipă zădărnicia eforturilor înecate de valul lacrimilor ce ne copleșesc. Căci cu Ion Duca pierd nu numai unul din cei mai desăvârșiți bărbați de stat ai României, ci în același timp și unul din neîntrecuții făuritori ai *Unirii* naționale.

Gloanțele asasine cari l-au răpus, au suprimat o minte sculptoare, o energie fecundă și o experiență incomparabilă, văduvind Patria de prestațiunile lor strălucite, tocmai la răscrucea unor mari primejdii pentru viața ei.

Om de fină educație și bogată cultură, înzestrat cu neobicinuite calități intelectuale, el eră sortit să se impună în ori ce domeniu de activitate omenească, depășindu-și semenii și înălțându-se pe culmile gloriei. În domeniul literelor ca și al științei, în împărăția artelor ca și la bara justiției, el ar fi fost cu egal talent aceeași ilustrație pretutindeni. Și totuși, disprețuind bogății și plăceri ieftine, el preferă — împins de o structură idealistă — să ia drumul spinos și ingrât al omului de stat. Sub zimbetul lui bun și curat, ce-ți dădea iluzia unui fericit, se ascundeau atâtea din amărăciunile carierei sale publice. Câți nu-l priveau ca pe un alintat al soartei, împărtășit cu toate bucuriile și satisfacțiile ce și le putea dori. Ce înșelare! Sub aparențele gloriei invidiate, se sbuciumă un suflet sensibil și duios, cuprins de tristețea ascunsă a loviturilor și decepțiilor

nilor, ce le implica vâltoarea vieții publice. El a mers înainte, eroic și generos, căci îl stăpânea disciplina supremă a datoriei către Patria, căreia i se dăruise întreg. Viața lui cu toată ascendența ei rapidă, dar logică și meritată, până la suprema demnitate în stat, își are explicația în această înțelegere superioară a chemării sale în lume. Ea este un exemplu mișcător de devotament și sacrificiu, dar și de consecinți bogate pentru dezvoltarea Țării. De aceea, nu putem deplânge în deajuns moartea lui tragică într-o vreme de grele prevestiri, când Țara avea mai mare nevoie de luminile îndrumătoare ale personalității sale atât de fascinante.

Demența curentelor extremiste l-au suprimat cu o sălbătăcie înfiorătoare. Inegalabilul și autenticul patriot a fost doborât în numele devizei „*Hristos, Patria, Regele*“. Ce rătăcire cumplită! Să fie ucis tocmai acela, care înainte cu câteva zile spunea Țării aceste cuvinte, de cel mai pur patriotism: „adrez încă odată tuturor cetățenilor, celor albiți în muncă și experiență, ca și tineretului întotdeauna frământat de avânturi generoase, un apel călduros și stăruitor, ca să lase la o parte patimile aducătoare de vrajbă și de slăbiciune și să colaboreze cu toții într'un gând, într'un sentiment de supremă înfrățire națională, la o operă care nu are alt scop decât întărirea, propășirea și strălucirea României...“

Dar Biserica noastră îl plânge și ca pe unul din cei mai distinși fii ai săi, care la departamentul Cultelor și în diferitele corporațiuni ecleziastice, i-a adus totdeauna servicii neprețuite prin iubirea ce-l legă de ea.

Funerariile.

Prohodul marelui defunct s'a săvârșit Marți 2 Ianuarie, în rotunda Ateneului din capitală. Slujba, atât de sfâșietoare, s'a transmis prin postul de Radio în toată țara, fiind ascultată cu profundă emoțiune. În București lume imensă din loc și din provincie. S'au rostit număroase cuvântări de către I. P. S. Patriarh, Dr. C. Angelescu, N. Costăchescu, Dinu Brătianu, Dr. N. Lupu, C. Argetoianu, Gr. Filipescu, H. Roșu, Episcop Vartolomeiu, D. Burilleanu, I. Viller, ș. a., zugerând personalitatea lui Ion G. Duca, și pierderea grea ce-o îndură Țara prin dispariția lui atât de prematură. În mormântarea provizorie s'a făcut în cripta Brătienilor din cimitirul Belu, urmând ca la vară rămășițele pământești să fie transportate, conform testamentului, la schitul Urseni de lângă mănăstirea Horez.

I. M.

Parastasul dela Cluj.

Potrivit dispozițiilor luate de Patriarhia din București, s'a săvârșit Marți, 2 Ianuarie ora 2 d. a. în Catedrala din Cluj, un parastas solemn pentru odihna fostului președinte de consiliu Ion G. Duca. Slujba s'a făcut de către consilierii Dr. S. Stanea și Dr. Vasile Sava, preotul Ion Goron și arhidiaconul Dr. Ioan Vască, rectorul Academiei teol., iar răspunsurile le-a dat corul bărbătesc. P. Sf. Episcop Nicolae a citit o rugăciune.

Erau de față autoritățile militare în frunte cu generalul comandant I. Prodan, cele civile reprezentate de primarul orașului Prof. N. Drăgan, prefectul

judetului Dr. E. Dunca și inspectorii administrativi Hodor și Gherman, cum și o asistență număroasă din toate clasele sociale, care a ascultat îndurerată trista ceremonie.

Au vorbit duios și emoționant pâr. consilier Dr. S. Stanea și prefectul Dunca, arătând pierderea ireparabilă ce o suferă Țara prin moartea lui I. Duca.

Altă haină — aceeași foaie.

Abonații noștri vor avea o surpriză, primind numărul de... Am schimbat înfașșarea externă a gazetei, dublând formatul vechiu. Au fost o serie de motive, cari ne-au îndemnat la această prefacere. Poate cititorii le vor sesiza în parte. Gândul nostru este, să creiem condițiile necesare pentru dezvoltarea succesivă a foii la nivelul altor publicații similare, făcând-o să pătrundă mult mai departe decât cercurile restrânse de azi. Evenimentele tulburi și grele la cari asistăm, accentuează și mai puternic înalta chemare a Bisericii în mijlocul societății românești și a purificării vieții noastre publice. „Renașterea“ reprezintă o eparhie, care prin factorii ei de sus și de jos, s'a dovedit conștientă de îndatoririle ei religioase, culturale și patriotice. Vroim să sporim această mare forță morală, pentru ca Țara amenințată să-și culeagă efectele binefăcătoare, iar conștiința națională să iasă întărită din contactul mai viu cu valorile spirituale ale ortodoxiei.

Iată, gândurile ce ne-au îndemnat să pășim la schimbările de formă și de fond ale gazetei noastre. Sperăm, că cititorii ne vor înțelege și ne vor susține.

Ferice de omul pe care-l ceartă Dumnezeu. Nu nesocotiți mustrarea Celui atotputernic. El face rana și tot El o leagă. El rănește și mâna Lui o tămăduiește.

ios. V. 17.

(printre Români) se află „neglijenți“ și de cei ce „vor să desbine“, de cei ce înfig în neam „cultul urei“ și al „antipatiei“ —, contra lor trebuie „strigat blăstemul!“! *Ne trebuie o tinerime religioasă și patriotică. V. P. crede că o vom avea, deoarece „de câțiva ani încoace (Abia de câțiva ani înainte de 1855! G. B. D.) simțul patriotic a înaintat cu pași puternici, încât pe lângă bucuria cea mare ne umple pepturile niște speranțe de progres. Apoi adresându-se direct tinerimei, V. P. îi zice: „Trist ne-a fost trecutul, că mulți s'au lăpădat de mămă-sa, aruncându-se în brațele străinilor, unde ca niște mercenari au lucrat numai în folosul altora, iară pe ai săi nu i-au cugetat“; evident, dintre aceia, „sculase-vor mulți contrari, cu cari veți avea de a luptă (ca pe la noi) și cari nimic nu vor lăsa netentat, ca seau să vă atragă la sine, seau să nimicească efectul ostenelelor voastre. Plini de statornicie și viclenie nimic nu vor*

cruța ca să-și ajungă răutăciosul scop. Însă nici mulțimea dușmanilor, nici batjocurile și cărtirile acelora, să nu vă ametească; ci fiți credincioși tronului și fii acelei mame care cu atâta duioșie v'au nutrit cu laptele său cel fermecător. Mii vor ride de voi“.

Se ziceă așa la cinci ani după o revoluție, care nu-i trezise pe bătrânii fără simțul naționalismului din Nord-Vest.

3. Dela 1853: „E trist a ști cumcă *Românii din dieceza Muncaciului, care are 96 parohii curat române, nesocotind aici pe Românii-maghiari, au în cele mai bune parohii nenorocirea de a nu auzi predicarea cuvântului evangheliei în limba sa.*

„Chiar și în *Satmar* parohia e românească, însă parohul și vice-arhidiaconul — Rutean. Apoi să mai viseze cineva *luminarea poporului...*

„În *Satmarnemet* eră vicarul foraneu mai înainte totunavreme Român, acum nici acesta nu se mai află. De când muri ultimul

vicar român Beothi, care fu deodată și paroh aici, se pare că se face trafic și cu această stațiune română; căci astăzi, cu toate că aici se află numai o mână de Ruteni, toți parohul ei fu Rutean până acum, ba, ce e mai mult, astăzi Ruteni făcură pretenșiune la stațiunea de vicariat.

„Iată cum propășim, că și vicariatul est român pieri dintre demnitățile diecesane; să tac de alte *parohii române înzestrate tot cu preoți ruși.*

„Dar nici că e mirare, pentrucă *consistoriul diecesan e încheiat numai din Ruteni; și numai oftând ne mai aducem aminte cumcă Ioan Pop, un Român bun, fu odată canonic-preposit; și de zeci de ani un brav bărbat, Petru Anderco, profesor.*

„Decât toate acestea răul cel mai mare, care împiedecă cultura Românului pe aici, e trista stare și a clerului tinăr. Să tac că între 94 de seminariști și 62 clerici fundaționali numai 17 Români se află; apoi și

Către colaboratori.

Intrăm într-un nou an de viață. „Renașterea“ care s'a bucurat în trecut de sprijinul atâtor condeie, ține să facă un pas înainte pe drumul chemării sale de îndrumare publicistică. Noua redacție își propune să-i aducă îmbunătățiri, cari s'o facă tot mai iubită și mai utilă în sferele noastre bisericesti. Pentru aceasta însă avem nevoie de concursul tuturor acolora, cari prin rosturile și situația lor reprezintă puterile vii ale Eparhiei. Vrem să dăm nerv gazetei, vioiciune și mișcare, în care să trăiască și să se reflecteze întreg sufletul ce se sbuciumă în cuprinsul Episcopiei de Vad. Numai așa se stabilește legătura spirituală între toate părțile componente, se cultivă interesul pentru problemele și realizările bisericesti și se creiază acel minunat spirit de solidaritate ortodoxă, care asigură prosperitatea Bisericii și garantează triumfurile ei.

Iată, de ce facem un apel călduros către protopopii, preoții, și mirenii noștri intelectuali să ne dea colaborarea lor prețioasă la această gazetă, spre a-i crește valoarea și importanța educativă. Sunt atâtea chestiuni de actualitate, cari interesează viața bisericestă și națională, putând fi tratate aici în articole scurte și clare. Iar protopopii și preoții noștri pot înfălișă — în pagini concentrate — numeroase fapte, constatări și experiențe din viața pastorală, cari vor fi tot atâtea icoane fidele și instructive ale sufletului popular ortodox din satele noastre.

Ce ușor se pot așterne pe hârtie asemenea fapte, când ele trăiesc sub ochii noștri și nu cer nici o expunere savantă. Doar puțină pasiune pentru progresul nostru național. Ce exemplu strălucit ne dă savantul profesor dl Gh. Bogdan-Duică, care la o vârstă înaintată și prins de atâtea obligațiuni științifice, urmărește fără odihnă viața Bisericii în trecutul și prezentul ei.

Pentru a ne lămuri dela început, și a ușura colaborarea pe care o solicităm, ținem să rugăm pe toți prietenii gazetei:

1. Să ne trimită articole scurte, de cel mult cinci pagini (de un sfert de coală).
2. Să fie scrise citeț și numai pe o față.

Nădăduind, că vom fi înțeleși, așteptăm cu bucurie contribuțiunile tuturor celor, ce se simt legați sufletește de Eparhia noastră și de organul ei de propagandă. Redacția

Cronici religioase, pastorale, culturale și naționale.

Conferința de toamnă a preoțimii din protopopiatul Turda.

Zilele de 25 și 26 Noemvrie a. c., în care s'a desfășurat apostolica misiune a conferinței noastre în comuna Mihai-Viteazul, au fost și vor rămâne pentru preoții participanți zile memorabile, prilejuri de elevare sufletească, și un recreator popas în munca grea și istovitoare, ce așteaptă pe muncitorii duhovnicești de azi.

Conferința și-a luat începutul cu vecernia zilei de 25 Noemvrie, celebrată în sobor de către preoții asistenți, la finca căreia preotul V. Fodorean-Ocolişel și-a rostit convingător predica cu subiectul „Scopul venirii Mântuitorului“, după care a urmat mărturisirea credincioșilor.

Duminecă dimineața la orele 9 s'a oficiat sf. liturghie celebrată în sobor de către C. preoți, pontificantele fiind însuși P. On. pâr. protopop Iovian Mureșianu. La priceasnă a vorbit pâr. Gh. Onițiu-Răsboieni. A predicat bine și frumos, în legătură cu evanghelia zilei despre păcatul furtului.

După slujbă preoții pleacă în corpore la școala primară de stat, unde retrași într-una din salile ei, P. C. președinte protop. Iovian Mureșianu deschide conferința. Sulevează mai multe chestiuni de ordin pastoral și încheie cu indemnul, ca fiecare preot să-și facă datoria, în butul tuturor greutăților.

Urmează referatul asupra lucrărilor cu subiectul dat de Ven. Consiliu Eparhial și anume: „Prin ce mijloace s'ar putea obține îmbunătățirea veniturilor preoțești din parohie“ — cetit de pâr. N. Avram-Oprișani. Deschizându-se discuțiunea, se ajunge la concluzia, că preotul numai pus la adăpostul grijilor zilnice, nesupărat de lipsuri și sărăcie, se va putea dedica cu trup cu suflet chemării preoțești, mai grea azi ca ori și când.

La ora 3 d. m., preoții și numeros public ascultă prestațiunile artistice cu cântările religioase, lirice și patriotice executate de corurile tinerimii adulte și a elevilor școlii primare, înălțând sufletește întreg au-

ditorul, care a răsplătit cu ropote de aplauze pe diletanți și vrednicii lor conducători, anume pâr. local N. Radu și învățătorul Suci. La finea producțiunii preotul I. Hopârtean-Gura-Arieșului își rostește conferința frumoasă despre „Dragostea, ce trebuie să o aibă credincioșii față de legea strămoșască și păstorii lor sufletești.“

Terminându-se conferința, preoțimea se retrage din nou pentru continuarea ședinței intime, în sala destinată, unde elevii claselor III și IV erau în așteptare, în vederea lecțiunii practice de catehizare, care, conform programului, a fost ținută de preotul I. Bratu-Lunca-Mureșului, predând lecția cu subiectul „Întemeierea bisericii creștine“, care a succes deplin, catihetul ținând cont de individualitatea elevilor, precum și de principiile și metodele pedagogice ale catihetice.

Timpul fiind înaintat, alături de dezvoltarea lecțiunii practice, s'a celebrat în biserică și vecernia, cu oficierea căreia, P. On. președinte a încredințat pe subscrisul și pe pr. Gh. Sardea. Vecernia, fiind asistată de mulți credincioși, mai ales femei, a fost încheiată cu o rugăciune (imn), cântată de subscrisul în fața icoanei Măscătoarei, ce a pătruns până la lacrimi auditorul. Pr. Eug. Munteanu

Cerc religios în parohia Simionesti. — Bistrița.

În ziua de 6 Decemvrie 1933 la sărbătoarea „Sf. Nicolae“ preoții din cercul religios III din protopopiatul Bistrița, s'au deplasat în parohia Simionesti, unde se serba și hramul bisericii.

Conform programului stabilit la orele 9 a. m., s'a început slujba utreniei și Sf. Liturghie, celebrată în sobor de preoții participanți.

La priceasnă a predicat pr. Zaharie Feier, din Buduș, despre „Însemnătatea sărbătorilor în raport cu sectarii“, scoțând în relief importanța sărbătorilor

și rătăcirea sectarilor, cari nu cred în sfinți și icoane. Predica a fost ascultată cu viu interes de către credincioși.

La sfârșitul sf. Liturghii s'a făcut sfințirea apei, s'a înconjurat biserica și s'au citit cele patru evanghelii prescrise de tipic. Apoi s'au miruit credincioșii.

Din biserică preoții împreună cu credincioșii au mers în localul școlii primare, unde preotul Mihail Georgiu în calitate de președinte al cercului deschide ședința și dă cuvântul pr. Vasile Nașcu din Bârla, care vorbește despre: „Motivele pentru care nu cercetează credincioșii sf. biserică și pedeapsa ce-i așteaptă după moarte“. Conferința fiind bine studiată și documentată cu citate din sf. Scriptură a fost ascultată cu multă atențiune.

Apoi vorbește pr. Mihail Georgiu despre: „Tăria credinței ortodoxe în trecutul neamului“, aducând mai multe exemple de mucenici pentru această credință.

La sfârșit pr. Vasile Deac preotul locului vorbește despre „Rugăciune“, arătând cât este de necesară rugăciunea în viața familiară și viața de stat; apoi mulțumește preoților participanți pentru deplasarea ce au făcut-o în parohie. Credincioșii au plecat la casele lor, iar preoții au fost invitați în casa ospitalieră a tânărului preot Vasile Deac, unde li s'a servit masa.

După masă s'a ținut ședința intimă, unde s'au discutat predica și conferințele, declarându-se deplin reușite.

Pr. Zaharie Feier

Cercul religios Valea-Bărgăului.

Întrunirea preoților din această grupare a avut loc în parohia Susenii-Bărgăului la sărbătoarea „Întrarea în biserică“ adică 21 Noemvrie 1933.

aceștia nici măcar un profesor de limba românească nu sunt norociți a avea. Conversațiunea lor stă seau din limba ruteană, seau maghiară; studiul lor într-o limbă moartă, latina.

„Apoi se manipulează o manieră tot spre demoralizarea noastră, că preoții români, parte mare, se trimit în parohii rutenene, unde nu le face lipsă limba română... Apoi sârmanii Români, în multe parohii, ce pot învăța din gura preotului rutean care nu știe vorbi românește? Doamne, numai istețimeii naturalului Român mai avem d'a mulțami că nu ne-am dobitocit până acum, pe alocurea, cu totul! Vedeti și înțelegeți —“ (Gazeta Transilvaniei, 1853, p. 255).*)

4. La 1859 Gazeta a publicat niște note de călătorie. Ici-colo se iviseră semne cul-

turale, mai bune; de ex. la Tamaia lângă Baia-mare; la Sanislău; în Bersești (Sălaj); nu și în Satu-mare, unde școala-i slabă, dar gimnaziul românesc-catolic populat cu destui Români. Observarea următoare-i tristă: Studenților români, după absolvire, nu le place a mai vorbi românește; ei vorbesc în public, rău, despre limba și literatura română; unora le e „rușine a se mai numi Român“! Apoi absolvenții merg la Unghvár. Despre Unghvár corespondentul observă: Aici „să-și apere Românii contra Românilor limba lor“. O speranță de îndreptare scriitorul o avea dela venirea 'n Satu-mare (ca protopop și preot) a pomenitului Petru Bran.)* —

Ce-am scris mai sus nu-i nici măcar o schiță. Sunt numai câteva citate; grăunțe dintr'o carte pe care, precum ziceam, un tinăr, la nevoie ortodox, ar putea s'o culeagă din publicațiile vremii, pentru ca să

se spulbere încă o minciună greco-catolică: marea minciună că unația a dăruit poporului unit cultură; minciuna, afirmată de clerici ignoranți, a prins; mai circulă; este timpul ca ea să fie redusă la forma ce-a fost, nici la mai puțin, nici la mai mult; deci la purul adevăr.)*

G. Bogdan-Duică.

*) Se pare că preoțimea greco-catolică din acele timpuri depărtate eră destul de barbară; istețimea din fire nu găsiă sprijin în vre-o cultură care i se refuză. De-aceea în străinătate pătrundeau știri rele despre noi; de sigur exagerate. De exemplu: Englezul Robert Townsan (Voyage en Hongrie. A. Paris, An. VIII (1800), vol. II, p. 119) scriă: „Je visitais les prisons... Les Wallachiens sont le peuple le moins civilisé et le plus féroce de la Hongrie. On est forcé d'exercer avec eux la justice dans toute sa rigueur... Leurs prêtres, qu'ils nomment des Popes, sont excessivement rustres; on calcule généralement, que dans vingt executions, il y a toujours un Pope“. Și astăzi ne crapă obrazul de rușine, de-așă cultură, existentă după exact un secol de — unație! Așă popi le dădea greco-catolicilor nord-vestici — Munkács-ul!

*) Un ultim individ rutean, care îndrăzni să aspire chiar la un episcopat român-gr.-cat., a fost un Gulovich, mort la 1886 în vârstă de 74 ani, deci născut la 1812. — Tip din epoca „culturală“ descrisă. Despre el vezi Gazeta din 1886, Nrul 255.

Sunt de față preoții: Iuliu Suceava, președinte, I. Spânul, T. Ciuruș, I. Buzdug, ierom. V. Luncan, A. Pop și parohul.

Programul se începe cu slujirea Utreniei de preoții prezenți și în urmăre sfta Liturghie în sobor, având ca protos pe I. Suceava. Răspunsurile sunt date de corul parohiei Mijlocenii-Bârgăului sub conducerea parohului lor A. Pop. Biserica arhiplină de numărul credincioșilor participanți, precum și un frumos număr de intelectuali din jur. La priceastă predică Pr. T. Ciuruș despre „Maica Domnului, curățenia fecioarelor; Maica Domnului, ca mijlocitoare între om și Fiul ei, omul Dumnezeu”. Subiectul dat este dezvoltat temeinic și în continuare la sfârșitul liturghiei se servește afară, taina sf. maslu. Deși era timpul înaintat, credința a biruit oboseala și răbdarea s'a văzut pe fața tuturor ca o mângăere și nu ca o greutate.

Urmează masă comună în casa parohului și ndată intrăm în biserică pentru a sluji la Vecernie. Poporul e de față iar în număr frumos, și predica o rostește cu multă vervă ieromonahul V. Luncan, vorbind de-

spre „Biserica vie și biserica ca loc de închinare și de legătură între om și Dumnezeu.” Poporul este miruit și se duce la ale sale.

Așa s'a desfășurat programul alcătuit și dacă rostul meu ar fi să redau numai atât, ar trebui să termin. Țin însă să arăt — sine ira et studio — impresiile culese din acest prilej. În primul rând ar trebui ca aceste întruniri să se țină în fiecare an odată pe parohie, și nu odată sau de două ori în întreg cercul. Amintesc acest fapt, întrucât am văzut cum și de data aceasta poporul primește cu drag merindea ce li-o îmbiem. Ar fi corect să ne punem bazele unui fond, din donații și darurile dela maslu, cu scopul de-a cumpăra broșuri de propagandă morală și a le distribui credincioșilor în dar. E și acesta un excelent mijloc de propoveduire, pe care sectanții îl practică spre folosul lor și în paguba noastră.

Dragostea poporului manifestată față de biserică și prețul lor, m'a îndemnat la aceste constatări. Preotul locului pentru osteneala sa, va culege roadele muncii noastre de acum.

Asistent

REDAȚIONALE

Către cititori.

P. Sf. nostru Episcop Nicolae mi-a făcut cinstea de a-mi încredința conducerea foii „Renașterea” începând cu 1 Ianuarie 1934. Consider acest act drept o distincție, ce implică nu numai bucurii, ci și răspunderi serioase. Ca vechiu gazetar, simt farmecul celor dintâi, dar măsur și gravitatea celor din urmă. Le am prezente în suflet pe amândouă, și impulsul lor cotidian va stimula toată munca idealistă din paginile acestei gazete.

Unii din cititori se vor așteptă, probabil, să schițez aici un program. N'o voiu face, dintr'un motiv foarte simplu. Viața și opera P. Sf. nostru Episcop este cel mai elocvent program, din câte se pot imagina. Privind constant spre această personalitate, știm, zi de zi, ce trebuie să facem și încotro avem să ne concentrăm eforturile.

Călăuziți de luminile și experiența ei, ținem să stăm în ortodoxie, ca isvor de strălucire al Bisericii noastre și temei de existență a Statului național.

Eparhia Vadului a reușit să se ridice, prin realizările ei ultime, la înălțimea celor mai apreciate din cuprinsul Bisericii românești. Se cuvine, ca și în ordinea înrăuririi generale a vieții noastre bisericești, ea să se mențină pe aceeași linie, adu-

când toată bogăția valorilor *sufletești*, cari se sbuciumă în cadrul ei. Organul prin care ele se pot afirma, liber și rodnic este „Renașterea”.

Iată de ce solicităm concursul tuturor fiilor ei luminați.

I. Mateiu

Pentru cel care pleacă.

Părintele protoiereu Dumitru Antal, fiind numit și instalat preot al bisericii Boteanu din București, a plecat dela conducerea acestei gazete. Sunt sigur, că faptul va fi luat cu regret la cunoștință de către cititori, cari se obicinuiseră de atâția ani cu activitatea ziaristică a cucerniciei sale. Plin de râvnă și înțelegere pentru interesele Bisericii ortodoxe, el a stat în slujba lor cu cinste și demnitate, luptând zi de zi spre a le vedea biruitoare. Cult și inteligent, bun și prietenos, părintele Antal s'a dovedit un priceput purtător de condeiu, oferind clerului nostru eparhial articole de îndrumare și de orientare serioasă în toate problemele mari ale Bisericii. A fost o muncă intelectuală grea, dar dăruită cu iubire, care nu mă indoiesc, a rodit în atâtea inimi ortodoxe.

Prețuind-o cum se cuvine, îi exprim aici toată recunoștința, nădăjduind că va păstra și pe viitor legăturile sufletești cu gaza noastră.

I. M.

INFORMAȚIUNI

Dorim tuturor abonaților, colaboratorilor și prietenilor noștri, un an nou mai bun, mai norocos și mai plin de bucurii sufletești.

Atențiune regală. Ca și în anii trecuți, M. Sa Regele Carol II-lea a binevoit să trimită de Anul-Nou felicitări personale P. S. Episcop Nicolae al Clujului. Este o mișcătoare atențiune, care onorează deosebit de mult însăși Eparhia noastră.

Omagii către Suveran. P. Sf. Episcop Nicolae a adresat M. Sale Regelui următoarea telegramă:

Cu omagială supunere și credință neștrămutată urez Majestații Voastre la intrarea în anul nou viață îndelungată și domnie pacinică pentru binele Țării și pentru asigurarea hotarelor erezite dela marii înaintași pomeniți cu laudă.

Episcopul Nicolae Ivan,
al Clujului.

În atențiunea preoților. Se aduce la cunoștința Cucernicilor preoți că „Bonurile” pentru salariile restante din 1931 s'au ridicat și în cel mai scurt timp se vor distribui prin Oficiile protopopești.

Crăciunul și Anul-Nou în Cluj. Cele două mari serbători au fost prăznuite și de astădată cu aceeași solemnitate și evlavie de totdeauna.

În toate bisericile ortodoxe din Cluj s'au săvârșit slujbe înălțătoare și s'au rostit predici luminoase, ascultate de o mare mulțime de credincioși. În catedrală au servit P. C. protoierei stavrofori Dr. I. Stanca și Dr. V. Sava, Prof. L. Curea, preot Ion Goron, I. Cioara, arhidiaconul Dr. I. Vască și diaconul V. Bogdan. Răspunsurile au fost date de corul mixt al Episcopiei sub conducerea iscusită a dlui Aug. Bena, rectorul Academiei de muzică. În ziua de Anul-Nou, după liturghie, intelectualitatea ortodoxă s'a prezentat la reședința episcopescă, unde On. păr. Dr. S. Stanca și prof. Sextil Pușcariu au adus urări calde în numele Clerului și mirenilor. P. Sf. Episcop a mulțumit într'o cuvântare impresionantă, arătând jalea tuturor pentru asasinarea primului ministru, și chemând pe toți la datorie pentru apărarea patriei prin puterile nebiruite ale credinței ortodoxe.

Sfințire de Episcop. Duminecă 31 Decembrie, s'a săvârșit în catedrala noastră din Sibiu sfințirea de Episcop a păr. arhimandrit Dr. Lăzărescu, pentru eparhia Caransebeșului. Actul a fost îndeplinit de către I. P. S. Mitropolit Nicolae, ajutat de P. S. Episcop Nifon al Hușilor, P. S. S. Arhieriei Vasile Stan și Andrei Mager. Urăm și de astădată noului Episcop, păstorire lungă și rodnică.

Pentru drepturile Clerului. Autoritățile noastre bisericești din mitropolia Ardealului au înaintat noului guvern un memoriu documentat cu privire la drepturile nesocotite ale Clerului, cum și la alte interese bisericești. Astfel s'a cerut: suprimarea curbilor speciale aplicate numai salariilor preoțești, înscrierea unui fond în buget pentru ajutarea preoților din Munții Apuseni și Săcuime, a văduvelor preotese și salarizarea cântăreților bisericești. Apoi completarea parohiilor vacante și plata posturilor

protopopești. Sperăm că Guvernul actual va avea toată solitudinea față de aceste revendicări legitime, dând satisfacție deplină Bisericii dominante.

Moartea unui canonic. Din Blaj ne vine știrea tristă a morții cunoscutului canonic Dr. I. Coltor. Cult, inteligent și activ, el dispăre la o vârstă tânără spre marea durere a Bisericii unite, pe care a servit-o cu pricepere și pasiune. Odihnească în pace.

F. O. R.

Asociația mirenilor din mitropolia Ardealului și-a organizat cadrele aproape în toate protopopiatele. Conducerea centrală, dându-și scama dela început, de importanța covârșitoare a acestei instituțiuni bisericești, a căutat să procedeze după un plan metodic, fără a pripi lucrurile. Numai o pășire bine chibzuită ne putea duce la o încheiere solidă, pe care să se bizue activitatea rodnică a membrilor.

Programul de muncă, întocmit amănunțit și tipărit în câteva mii de exemplare, se găsește în posesiunea tuturor secțiilor eparhiale și comitetelor protopopești, astfel încât de acum înainte poate începe pe temeriuri sigure, propoganda religioasă în mijlocul tuturor claselor sociale.

În adevăr, comitetele din centrele eparhiale au și organizat în orașe cicluri de conferințe pentru intelectuali, cari vor fi dezvoltate în cursul iernii. La sate se țin adunări religioase, cu cântece bisericești și sfaturi de alipire față de credința ortodoxă. Cu cât devotamentele vor fi mai numeroase, cu atât vom înregistra mai mari rezultate pentru înflorirea Bisericii.

BIBLIOGRAFIE

Anunțăm cu plăcere apariția broșurei festive *Zile memorabile*, cuprinzând solemnitățile dela sfințirea Catedralei ort. rom. din Cluj. Prețul 20 Lei. De vânzare la Librăria eparhială Cluj, Piața Cuza Vodă Nr. 6.

Victor Papilian, În credința celor șapte sfeșnice. Cluj. Colecția Gând românesc. 2 volume de peste 600 pagini. 170 Lei.

Autorul admirabilei piese dramatice ortodoxe *Cerurile spun*, jucată cu ocazia sfințirii Catedralei noastre, ne aduce o nouă surpriză literară prin acest roman. Este al treilea în serie. Subiectul lui, luat din viața religioasă a Ardealului, prezintă un interes excepțional pentru noi. Anunțând cu deosebită bucurie apariția noului roman, ne rezervăm dreptul de a reveni mai pe larg asupra lui în numerile viitoare. Și până atunci îl recomandăm cititorilor noștri cu toată bucuria.

Ultima oră.

M. Sa Regele a însărcinat cu formarea noului guvern liberal pe dl ministru Gheorghe Tătarăscu. Dsa va prezenta lista ministrilor azi, Vineri 5 Ianuarie. Șeful partidului liberal a fost ales dl Dinu Brătianu.

Lista noului guvern vom publica-o în numărul viitor.

Tipografia Eparhiei ortodoxe române, Cluj.